

Szociológia BA
Elméleti szigorlat
Tematika és bibliográfia

1. Növekedési és modernizációs elméletek

Gerschenkron, Alexander: *A gazdasági elmaradottság történelmi távlatból.* Budapest: Gondolat, 1984. 35–55.

Gyáni Gábor – Kövér György: *Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig.* Budapest: Osiris, 1998. 13–26 („Értelmezési keretek”, „Társadalomtudományos paradigmák”.)

Rostow, Walt W.: A gazdasági növekedés szakaszai. In Szakolczai György (szerk.): *A gazdasági fejlődés feltételei.* Budapest: Közgazdasági és Jogi, 1963.

Jánossy Ferenc: *Mérés, trend, evolúció.* Budapest: Aula, 2001. 88–101. („Munkaerő és fejlődés”.)

2. Demográfiai folyamatok, népesedés időben, térben

Andorka Rudolf: *Bevezetés a szociológiába.* Budapest: Osiris, 2006. (2. javított és bővített kiadás, szerk.: Spéder Zsolt.) 8. fejezet, 286–327.

Gyáni Gábor – Kövér György: *i.m.* 37–50., 177–185. („Nemek, nemzedékek”, „A népesedés alakulása”.)

Valuch Tibor: *Magyarország társadalomtörténete a XX. század második felében.* Budapest: Osiris, 2001. 30–47. („A demográfiai viszonyok változásai”.)

Braudel, Fernand: *A Földközi-tenger.* Budapest: Akadémiai – Osiris, 1996. („A hegységek” 17–45., „A szigetek” 156–168., „Szárazföldi utak és tengeri utak” 298–304., „A városok funkciói” 339–352.)

Gyáni Gábor – Kövér György: *i.m.* 50–67. („Településszerkezet és városhierarchia”.)

3. Partecipáció és uralom, hatalom, politikai tagoltság

Gyáni Gábor – Kövér György: *i.m.* 105–116., 332–341. („Partecipáció és uralom”, „Politikai rendszer és a választói magatartás”.)

Valuch Tibor: *i.m.* 235–256. („Hatalom és társadalom – politikai részvétel és politikai tagoltság”.)

4. Elitek, elitváltás, elitreprodukció

Gyáni Gábor – Kövér György: *i.m.* 191–223, („Az elitek”.)

Pareto, Vilfredo: Általános szociológiai traktátus (részletek). In Felkai Gábor – Némédi Dénes – Somlai Péter (szerk.): *Olvasókönyv a szociológia történetéhez I. Szociológiai irányzatok a XX. század elejéig.* 3. kiadás, Budapest: Új Mandátum, 2005. 187–211.

Szelényi Iván – Szelényi Szonja: Elitcirkuláció vagy elitreprodukció. In Andorka Rudolf – Kolosi Tamás – Vukovich György (szerk.): *Társadalmi Ríport 1996*. Budapest: Társki, 1996. 475–500.

Róna-Tas Ákos – Böröcz József: Folyamatosság és változás az államszocializmus utáni bolgár, cseh, lengyel és magyar üzleti elitben. *Szociológiai Szemle*, 1997. 7 (2): 49–75.

Valuch Tibor: *i.m.* 121–148 („Elitek, vezető csoportok”).)

5. A magyar társadalom struktúrája, társadalomtörténeti modellek

Ferge Zsuzsa: *Társadalmunk rétegződése. (Részlet.)* Budapest: Közgazdasági és Jogi, 1969. 77–158.

Ferge Zsuzsa: A társadalmi értékek megítélése. In uő.: *Elszabaduló egyenlőtlenségek*. Budapest: Hilscher Rezső, 2000. 411–430.

Gyáni Gábor – Kövér György: *i.m.* 66–104., 186–190. („A struktúra és tengelyei”, „A társadalom szerkezeti alapvonásai”).)

Valuch Tibor: *i.m.* 94–120. („Társadalomszerkezet és mobilitás”).)

6. Középosztály kialakulása, fejlődése, története Magyarországon

Gyáni Gábor – Kövér György: *i.m.* 224–254. („A középosztály”).)

Valuch Tibor: *i.m.* 149–171 („Értelmiségiek, közalkalmazottak, tisztviselők, szellemi foglalkozásúak”).)

7. Rendszerváltás

Ferge Zsuzsa: A rendszerváltás megítélése. In Ferge Zsuzsa: *Elszabaduló egyenlőtlenségek*. Budapest: Hilscher Rezső, 2000. 380–397.

Ferge Zsuzsa: Struktúra és egyenlőtlenségek a régi államszocializmusban és az újkapitalizmusban. *Szociológiai Szemle*, 2002. 12 (4): 9–33.

Szelényi Iván: A posztkommunista társadalmak szerkezetének változásai. *Magyar Tudomány*, 1996. 41 (4): 385–402.

Gyáni Gábor: Forradalom, felkelés, polgárháború. 1956 fogalmi dilemmái. In Gyáni Gábor – Rainer M. János: *Ezerkilencszázötvenhat*. Budapest: 1956-os Intézet, 2007. 25–37.

Arendt, Hannah: *A forradalom*. Budapest: Európa, 1991. 36–45.

8. Osztályelméletek

Dahrendorf, Ralf: Az osztálytársadalom modellje Karl Marxnál. In Angelusz Róbert (szerk.): *A társadalmi rétegződés komponensei. Válogatott tanulmányok*. Budapest: Új Mandátum, 1997. 138–155.

Weber, Max: Hatalommegosztás a közösségen belül. Osztályok, rendek, pártok. In uő.: *Gazdaság és társadalom. A megértő szociológia alapvonalai 2/3*. Budapest: Közgazdasági és Jogi, 1996. 8. fej., 6. §., 32–45. (valamint: in Max Weber: *Gazdaság és társadalom. Szemelvények* [Szerk.: Varga Iván.] Budapest: Közgazdasági és Jogi, 1967. 241–256.)

Max Weber: Rendek és osztályok. In uő.: *Gazdaság és társadalom. A megértő szociológia alapvonalai 1.* Budapest: Közgazdasági és Jogi, 1987. 303–308.

Bourdieu, Pierre: Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke. In Angelusz Róbert (szerk.): *A társadalmi rétegződés komponensei. Válogatott tanulmányok.* Budapest: Új Mandátum, 1997. 156–177.

Bourdieu, Pierre: Osztályhelyzet és osztálypozíció. In Ferge Zsuzsa (szerk.): *Francia szociológia.* Budapest: Közgazdasági és Jogi, 1971. 402–432. (Vagy in Ferge Zsuzsa (szerk.): *Társadalmi struktúra és rétegződés II/I.* Budapest: Tankönyvkiadó, 169–181.)

9. A társadalmi mobilitás klasszikus elméletei

Lipset, Seymour Martin – Zetterberg, Hans L.: A társadalmi mobilitás elmélete. In Róbert Péter (szerk.): *A társadalmi mobilitás. Hagyományos és új megközelítések.* Budapest: Új Mandátum, 1998. 49–71.

Lipset, Seymour Martin – Bendix, Reinhard – Zetterberg, Hans L.: Társadalmi mobilitás az ipari társadalomban. In Róbert Péter (szerk.): *A társadalmi mobilitás. Hagyományos és új megközelítések.* Budapest: Új Mandátum, 1998. 72–84.

Treiman, Donald J.: Iparosodás és társadalmi rétegződés. In Róbert Péter (szerk.): *A társadalmi mobilitás. Hagyományos és új megközelítések.* Budapest: Új Mandátum, 1998. 86–110.

10. Kultúra, életmód, életforma, hétköznapi élet

Beck, Ulrich: Túl renden és osztályon? Társadalmi egyenlőtlenségek, társadalmi individualizációs folyamatok és az új társadalmi alakulatok, identitások keletkezése. In Angelusz Róbert (szerk.): *A társadalmi rétegződés komponensei. Válogatott tanulmányok.* Budapest: Új Mandátum, 1997. 418–468.

Gyáni Gábor – Kövér György: *i.m.* 117–127., 307–316. („Kultúra és életforma”, „Életmód: A lakáskultúra”.)

Simmel, Georg: A divat. In uő.: *Válogatott tanulmányok.* Budapest: Gondolat, 1973. 508–534.

Valuch Tibor: *i.m.* 281–243 („A hétköznapi élet”.)

11. Parasztság, falusi társadalom

Gyáni Gábor – Kövér György: *i.m.* 267–278., 280–294. („Birtokos parasztok”, „Az agrárproletariátus”.)

Valuch Tibor: *i.m.* 188–212. („A paraszti társadalomtól a falusi társadalomig”.)

12. Városi munkásság

Gyáni Gábor – Kövér György: *i.m.* 294–305. („A városi munkásság”.)

Valuch Tibor: *i.m.* 213–234. („A városi munkásság”.)

13. Értékek és társadalmi rétegződés

- Durkheim, Émile: *Az öngyilkosság*. Budapest: Közgazdasági és Jogi, 1967. II. rész, 5. fejt.: „Az anómiás öngyilkosság”, 245–282.
- Davis, Kingsley – Moore, Wilbert E.: A rétegződés néhány elve. In Angelusz Róbert (szerk.): *A társadalmi rétegződés komponensei*. Budapest: Új Mandátum, 1999. 10–23.
- Tumin, Melvin M.: A rétegződés néhány elve: kritikai elemzés. In Angelusz Róbert (szerk.): *A társadalmi rétegződés komponensei*. Budapest: Új Mandátum, 1999. 49–62.

14. Globalizáció

- Wallerstein, Immanuel: A világrendszer-szemlélet és a társadalomtudományok.
<http://lakatos007.netfirms.com/tanitas/szociologia/tavasz/wallersteinarstud.htm>
- Giddens, Anthony: A társadalmi élet globalizálódása. In uő.: *Szociológia*. Budapest: Osiris, 1996. (Első kiadás.) 497–528.
- Giddens, Anthony: Globális egyenlőtlenség. In uő.: *Szociológia*. Budapest: Osiris, 2008. (Második, bővített kiadás.) 301–336.
- Böröcz József: Anthony Giddens: Szociológia. (Recenzió az első kiadásról.) *Budapesti Könyvszemle (BUKSZ)*, 1997. 9 (3): 341–345.

15. Nyelv és társadalom

- Austin, John L.: *Tetten ért szavak*. Budapest: Akadémiai, 1990.
- Searle, John R.: A beszédaktus mint kommunikáció. In Horányi Özséb (szerk.): *Kommunikáció I*. Budapest: Generál Press, 2003. 268–276.
- Bernstein, Basil: Nyelvi szocializáció és oktathatóság. In Pap M. – Szépe Gy. (szerk.): *Társadalom és nyelv*. Budapest: Gondolat, 1975. 393–435.
Vagy: <http://mek.niif.hu/01900/01944/01944.htm#10>
- Labov, William: A nyelv vizsgálata társadalmi összefüggésben. In Pléh Cs. – Terestyéni T. (szerk.): *Beszédaktus, kommunikáció és interakció*. Budapest: TK, 1979. 39. köt. 365–399.

16. Társadalmi kommunikáció, nyilvánosság

- Habermas, Jürgen: A nyilvánosság társadalmi struktúrái. In uő.: *A társadalmi nyilvánosság szerkezetváltozása*. Budapest: Gondolat, 1993. 81–115.
- Angelusz Róbert: Az új kommunikációs technikák és a nyilvánosság. In uő.: *A láthatóság görbe tükrei*. Budapest: Új Mandátum, 2000. 59–77.
- Webster, Frank: Az információ és az információs társadalom fogalma. In Angelusz R. – Tardos R. – Terestyéni T. (szerk.): *Média, nyilvánosság, közvélemény*. Budapest: Gondolat, 2007. 956–986.
- Bourdieu, Pierre: A közvélemény nem létezik. *Szociológiai Figyelő*, 1997. 12 (1–2): 136–145.